

Intellektipuudega õpilane Eesti koolis

Evelyn Kiive, *TÜ eripedagoogika professor*

Erivajadustega õppija arendusrühma juht

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

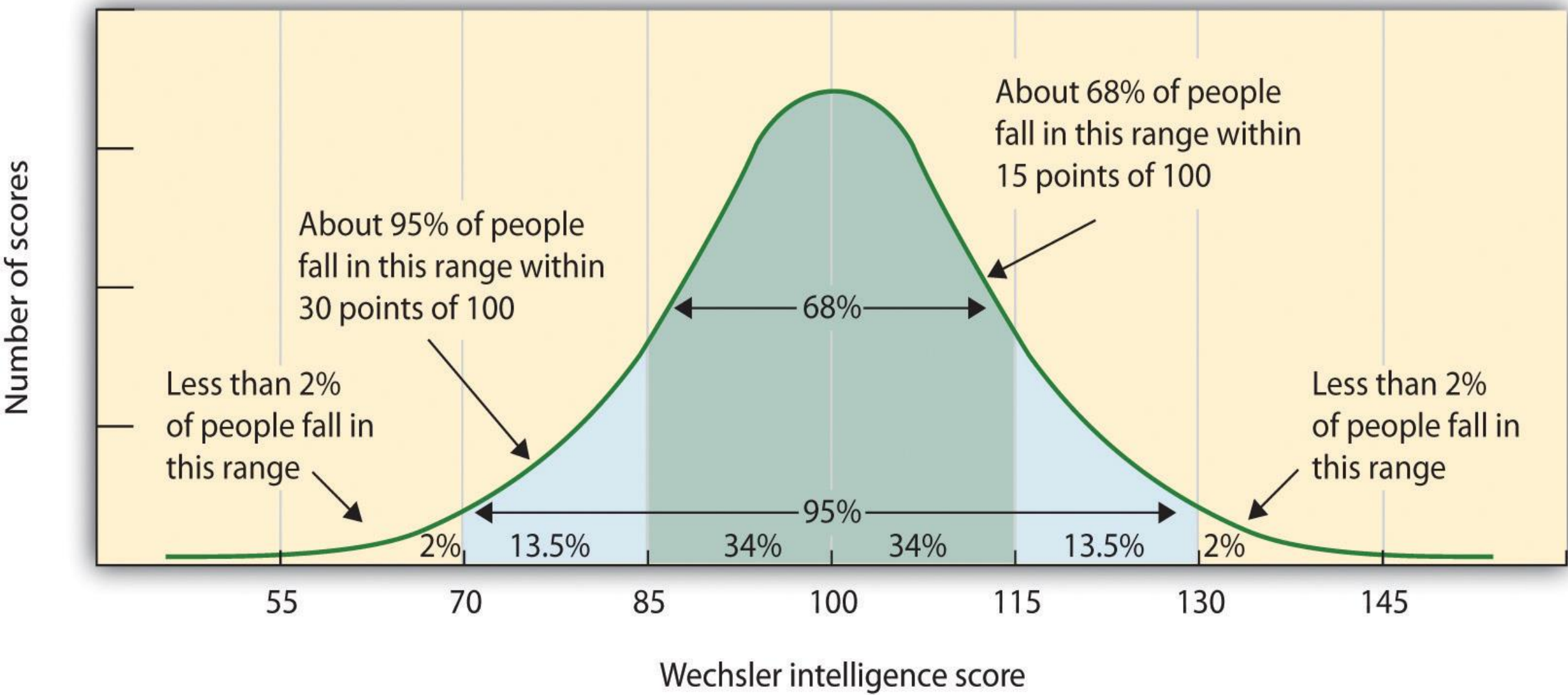
T1.3 Rakendusuuringu sisu

- Selgitatakse üldhariduskoolide juhtide, klassiõpetajate ja tugispetsialistide hoiakud, valmisolek ja oskused HEV õpilaste arengu toetamiseks ning analüüsitakse, millised on kasutusel olevad õppekorraldusmudelid ja õpikeskkonnad.
- Tuuakse süsteemselt välja õppekorralduse aspektid, mis toetavad või takistavad hariduslikku kaasamist.
- Testitakse õpetamismetoodika mõju kerge intellektipuudega õpilaste subjektiivsele heaolule ja akadeemilisele edasijõudmisele kaasavas klassiruumis ja erikoolis ning hinnatakse kaasamise tähenduslikkust ja tulemuslikkust.

Vaimne võimekus populatsioonis

Mis on intellektipuue?

- Intellektipuuet esineb umbes 2,5% elanikkonnast.
- Intellektipuue võib olla nii esmane kui kaasnev puue.
- Klassikalise määraluse alusel jaguneb intellektipuue oma avaldumise iseloomu järgi erinevateks astmeteks: intellektipuue kerges, mõõdukas, raskes või sügavas astmes (RHK-10 Vaimne alaareng F70-F73).
- Seda intellektipuude (vaimupuude) jaotust järgib Eesti haridussüsteem ja põhikooli õpingute kohandamise traditsioon: **kerge intellektipuudega laps vajab lihtsustatud õpet lihtsustatud riikliku õppekava alusel**; mõõduka intellektipuudega laps vajab toimetulekuõpet lihtsustatud riikliku õppekava alusel ja raske ning sügava intellektipuudega laps vajab hooldusõpet põhikooli riikliku õppekava alusel.

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

Intellektipuude kerget vormi iseloomustab (Kongi jt., 2012):

- 1) tunnetusliku huvi puudumine või vähene huvi ümbritseva keskkonna suhtes,
- 2) aeglane teadmiste omandamine ja oskuste kujunemine,
- 3) vähesed koostööoskused,
- 4) enesekontrolli puudulikkus,
- 5) raskused ülesandes orienteerumisel, analüüsimisel, valikute tegemisel,
- 6) raskused tunnuste seoste mõistmisel, terviku tajumisel ja võrdlemisel,
- 7) väiksem töömälu maht,
- 8) eksimused sündmuste, aegruumi kirjeldamisel,
- 9) konkreetne ja situatiivne mõtlemine,
- 10) raskused üldistuste ja järelduste tegemisel ning põhjus-tagajärg seoste mõistmisel.

Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava

TARTU ÜLIKOOL

- (1) Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava kehtestab põhihariduse standardi intellektipuudega õpilastele, kes nõustamiskomisjoni soovitusel ja vanema nõusolekul õpivad lihtsustatud, toimetuleku- või hooldusõppes.
- (2) Lihtsustatud õpet rakendatakse kerge intellektipuudega õpilastele, toimetulekuõpet mõõduka intellektipuudega õpilastele ning hooldusõpet raske ja sügava intellektipuudega õpilastele.
- (3) Lihtsustatud riiklikku õppekava rakendatakse nimetatud õpilastele kõigis Eesti põhikoolides, olenemata kooli õiguslikust seisundist, kui seadus ei sätesta teisiti.

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

Miks on uuringus kerge intellektipuudega õpilased?

TARTU ÜLIKOOL

- 1) nende kaasamine on suurem väljakutse kui spetsiifiliste õpiraskustega või kergemate HEV õpilaste kaasamine, kuna arengu toetamine eeldab mahukaid lisaressursse nii õppekorralduse kui –sisu muutmiseks, eeldab õpetajatelt eripedagoogilisi kompetentse;
- 2) selliste õpilaste erivajaduse puhul ei pruugi toimuda haridussüsteemis varast märkamist- neid peetakse nõ arendamata lasteks või aetakse HEV segi koolivalmiduse puudumisega;
- 3) sobiva õpikeskkonna puudumine nende õpilaste puhul on riskantsem kui teiste HEV õpilaste puhul, kuna seda ei suuda kompenseerida kodu ega sotsiaalne keskkond, mistõttu on tegemist potentsiaalsete koolist väljalangejate ja seaduserikkujatega.

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

Käesoleva uuringu valim

TARTU ÜLIKOOL

- Valimis erikoolide ja tavakoolide põhikooli lihtsustatud õppekaval õppivad õpilased, nende vanemad ja õpetajad.
- Alus valimi koostamiseks HTM-ist- koolid, kus 2016/17 õppeaastal õpib õpilane/õpilased põhikooli riiklikul lihtsustatud õppekaval (EHIS 10.11.2016).
- Koole kokku 87 (60 tava- ja 27 erikooli), neist venekeelseid 18, hooldus- ja toimetulekukavaga, meelega/liitpuudega õpilastele 13.
- Kutse uuringus osalemiseks saadeti eesti õppekeelele koolidele (koolijuhtidele).
- Uuringust keeldus seitse kooli, korduvalt pöördumisele ei vastanud kuus kooli.
- Geograafilistel põhjustel arvasime valimist välja viis kooli.
- Koolist nõusoleku saamisel järgmine samm kontaktivõtt lapsevanemaga (klassiõpetaja kaudu).
- Uuringust osa võtmast keeldusid kaheksa (tava)kooli lapsevanemad, mistõttu langesid valimist ka need koolid.

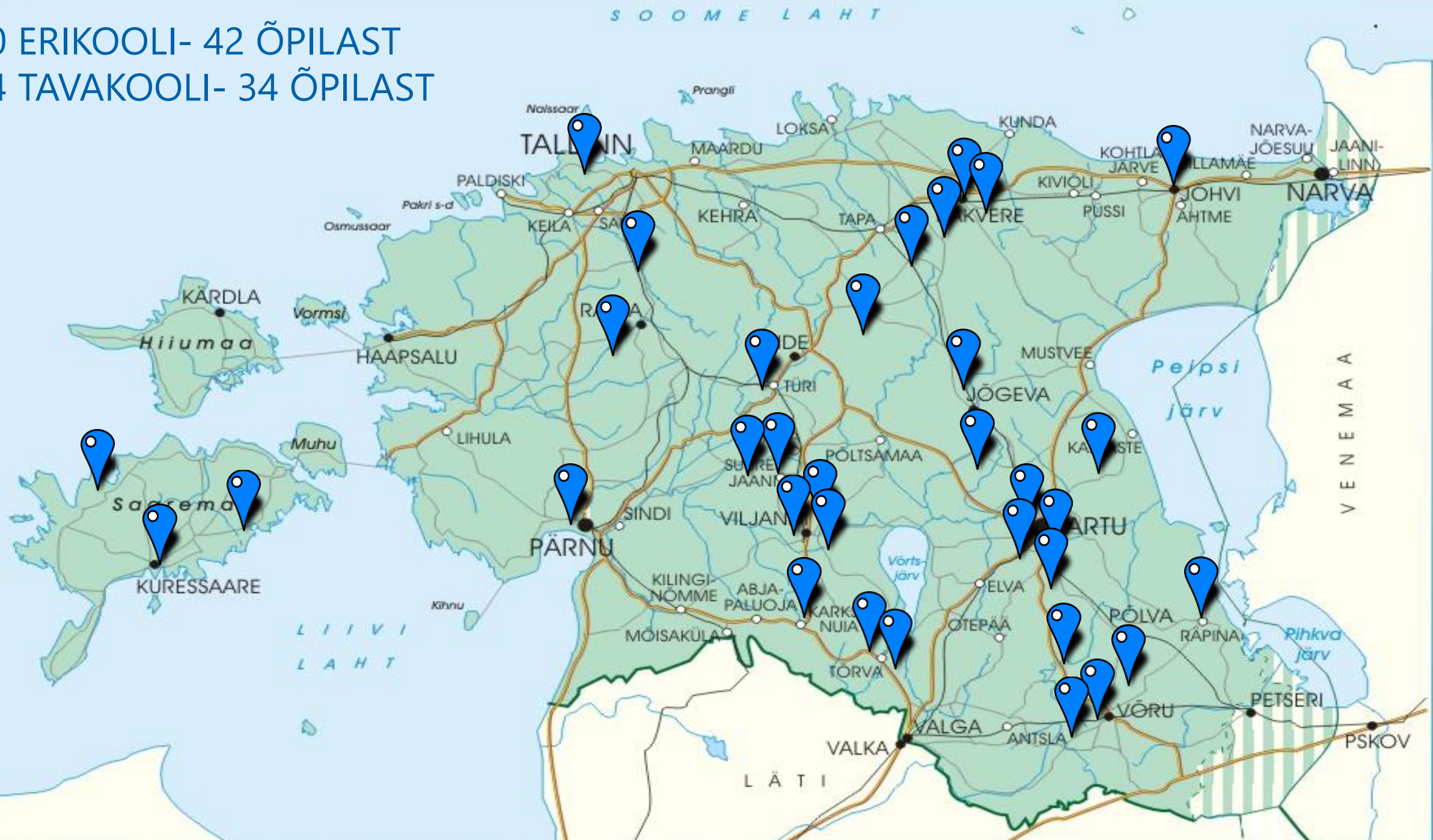

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

10 ERIKOOLI- 42 ÕPILAST
24 TAVAKOOLI- 34 ÕPILAST

Uurimismeetodid

- Õpetajatelt koguti hinnangud õpilaste kohanemise ja võimalike probleemide kohta, selgitati valmisolek, oskused ja suhtumine tööks HEV õpilastega.
- Õpilased sooritasid lihtsustatud õppekava järgi koostatud matemaatika põhioskuste ainetesti 4. klassi sügisel (algtase).
- Õpilaste vaimset võimekust hinnati Raven'i Värviliste Maatriksite testiga.
- Õpilastega viidi läbi intervjuu koolirahulolu, õppimisse suhtumise kohta.
- Lapsevanematelt koguti informatsioon koolile esitatud ootuste ja rahulolu, kooli valiku motiivi kohta, samuti taustainfo ning teave lapse psühho-sotsiaalse heaolu ning tema nõrkuste-tugevuste kohta.

Mida oleme seni teada saanud?

- **Erinevad õppekorraldusmudelid lihtsustatud õppel olevatele õpilastele tavakoolis**
 - Lihtsustatud õppel olevate õpilaste (liit)klass.
 - Väikeklass (koos õpivad väga erinevad HEV õpilased) nelja või kaheksa õpilasega
 - Üks-ühele/kahele õpe (enamasti põhiained, kehaline, kunst jms koos tavaklassiga).
 - Kõik ained tavaklassis teistega koos (kohandatud õppematerjalid ja –metoodika).
 - Kõik ained tavaklassis teistega koos (sama materjal ja programm ent õpetaja mõnevõrra leebem suhtumine lapse „kõvasse peasse“).

Mida oleme seni teada saanud? (2)

Tava- ja erikoolide võrdluses

- Tavakoolide 4. klassi lihtsustatud õppekava järgi õppivad õpilased sooritavad matemaatika testi keskmiselt edukamalt kui erikoolides õppivad õpilased.
- Tavakoolide 4. klassi lihtsustatud õppekava järgi õppivad õpilased sooritavad Raven'i Värviliste Maatriksite testi keskmiselt edukamalt kui erikoolides õppivad õpilased.
- Kas tavakoolis õpivad nn kergemad juhtumid?

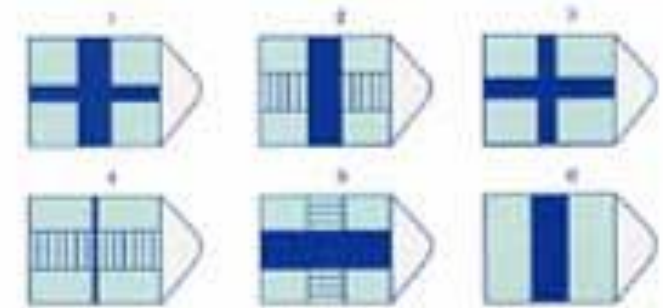
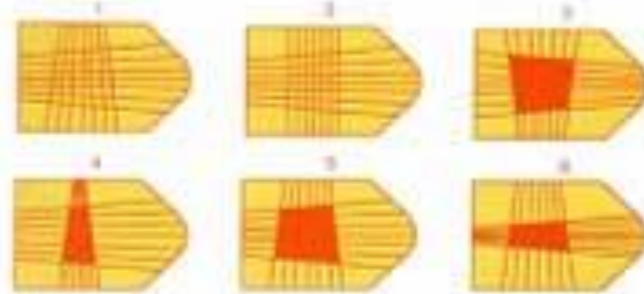
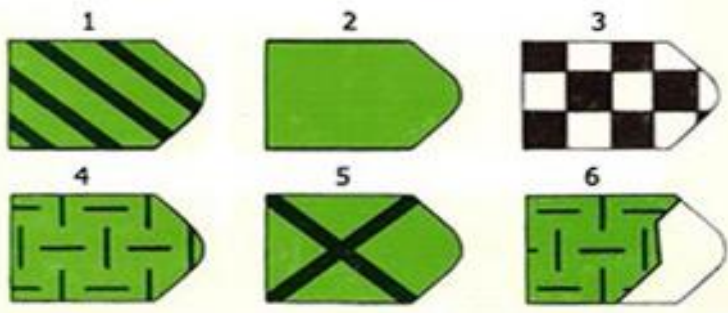
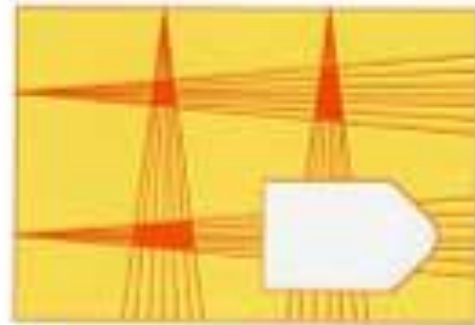
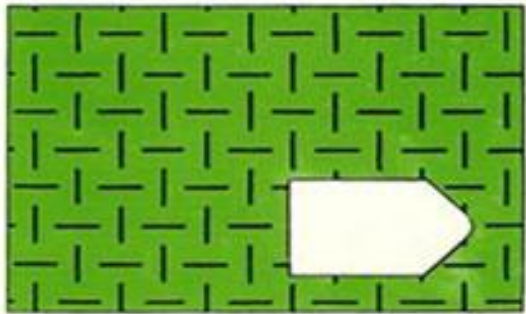

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

Näited Raveni testi ülesannetest, mis on mõeldud mõõtma 5-11 a laste, intellektipuudega inimeste ja vanurite mitteverbaalset vaimset võimekust

Mida oleme seni teada saanud? (3)

- Tava- ja erikoolis õppivad intellektipuudega õpilased on oma hinnangutes koolile, õpetajatele ja kaaslastele üsna sarnased.
- Lapsevanemate rahulolus kooliga ning lapse arenguga tava- ja erikoolis silmapaistvaid erinevusi ei esine.
- Erikoolide õpetajaist rohkem kurdavad tavakooli õpetajad selle üle, et nende kompetents ja ressursid intellektipuudega õpilaste arendamiseks on vähesed.

Õpetajate poolt sagedasti mainitud raskused

- Intellektipuue pole sageli õpilase ainus HEV
- Suur õpilaste arv klassis, palju erinevaid HEV õpilasi (sh intellektipuudega)
- Aja, energia, ruumi jm ressursside nappus
- Tavaklassi tingimustes kahe erineva õppekava andmine ei ole võimalik (kannatavad nii RÕK kui LÕK õpilased)
- Õpetajate vähene ettevalmistus õpiraskustega õpilaste arendamiseks
- Tugispetsialistide puudumine (psühholoog, logopeed, eripedagoog)
- Kooli juhtkonna vähene tugi
- Valmis kohandatud õppematerjalide puudus LÕK õpilastele
- Lapsevanemate vähene huvi ja koostöövalmidus

Rakendusuringu oodatavad tulemused:

- Hinnatakse kaasamise tulemuslikkust õpilaste arengutrajektoori jälgimise kaudu.
- Tuuakse välja üldhariduskoolides töötavate õpetajate ja eripedagoogide vajaduste analüüsist lähtuvad tõenduspõhised muudatused õppe kaasajastamiseks kaasava hariduse eesmärkide täitmiseks.
- Tuginedes uuringutulemustele pakutakse nõustamisteenust erinevatele sihtrühmadele ning arendatakse välja koolitusprogrammid.

Uuringu nais/meeskond:

Kaja Plado

Kaja Pastarus

Tõnu Jürjen

Triin Kivirähk

Kontakt: Evelyn.Kiive@ut.ee

TÄNAN!

TARTU ÜLIKOOL

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks